

bilo, tako tiko, da se je zdele, da vpije tišina sama, a ne Mlinarjeva mati, stara že osemdeset let.

— Ne bijte me! Če mi že jesti ne daste! je vpila s tistim starim glasom, ki je kakor preperel in ki zveni bolno, hropeče.

In potem se je čulo ropotanje; in potem obupen krik „Jezus Marija“, za njim jok in stok, ihtenje brez solz je planil iz Mlinarjeve hiše.

Starka je prilezla na prag.

— Razbojniki, tatovi, požeruh! je vpila ihtec in je mukoma krevala na cesto. Bila je bosa, naga na pol, v rokah je držala strgano krilo, da ni zdrsnilo raz njo. Redki sivi lasje so jih silili kakor kače izpod zamazane rute.

— Norite, mati, norite!... je pritekla za njo njena hči, sama že postarna in nažeta. Kos belega kruga je imela v roki in se je opravicevala pred ljudmi, ki so se pokazali na pragih.

— Belega kruga nočejo jesti, prevzetni so,

da se jih Bog usmili!

— Vrana ti naj izkoplje oči, kakor jih hočeš ti meni!... je tulila starka. Opotekala se je in komaj, komaj je prilezla čez cesto k sosedu, k suhi, dobi ženici, ki je stala pred svojo kočo.

— Ko bi ti vedela, ljuba moja, kako delajo z menoj! je tožila starka. Jesti mi ne dajo, v izbo me zaklepajo, bijejo me... Ne morem, ne morem... Lačna sem!...

Zgrudila se je pred njo in pri padcu so se videle njene suhe noge, sama kost in koža s

Zjutraj je bilo. Nad vasio je plaval božji mir, azurno čisti vzduh, ves nasičen in prepojen s svetljobo. Mlado sonce je žarelo na vzhodu v škrlatnem zlatu, veselo in veliko, karor sama sreča in radost. Vedno toplejši, vedno svetlejši so bili solnčni žarki in so plesoč oznamali beli dan. In s svojim veseljem so privabili škrjanca, da se je zdignil v sinje višave in je zažvrgolel dolgo, zateglo pesem. Kakor šuštenje svile se je razilo drhtenje njenih zvokov, zvenelo otožno kakor vesela žalost. Zakaj višoki pevec je zaslutil daline oceane svetlobe, ki rastejo v neskončnem vsemiru. In je vedel, da jih ne doseže nikoli in je hrepnel veselozalostno; zakaj zjutraj je bilo in dan je bil velik, bel in dober kakor beli kruh.

Vas je ležala spodaj in skozi vas je držala bela cesta. Sama samotna; voznik ni priopotal, popotnika ni bilo in ne drugih ljudi. Mlinarjev črni maček je včasi švignil na drugo stran. Obakraj nje so počivale hiše kot bele ovce, sitne in napaste že v zgodnjem jutru. Vaško tiho je

MATI.

svimi kitami, modrimi žilami. Ljudje so prihiteli in so se zbrali krog nje, kakor bi se zbrali krog onemoglega konja, ki se je zrušil na cesti. Na mirnih, ovčjih obrazin ni bilo videti usmiljenja, nemara radovednost in skoro radost, da se je zgodilo nekaj nowega.

Hčerka se je sklonila nad mater in jo je tresla za roko.

— Sramoto nam delate, domov pojrite! je govorila in ji ponujala belega kruha, komaj in sioma taječ pred ljudmi svoj gnev.

— K tebi že ne, ciganka, hudičovo seme... Da me ubiješ... Glejte, tepla me je, ker sem rekla, da sem lačna, poglejte moje roke...

Solze so jo obile, svetle in ledene, ko je vzagnila suhe, počmre roke, mestoma zasedene s krvjo, onemogle in mrtvaške.

— Moj Bog, zakaj lažete, mama? Še pred smrtnjo me opravljate, v zahvalo, ker si dam toliko opraviti z Vami...

— Nobene hvale ti nisem dolžna, prokletnica!... je kričala starka in je uprla v njeno svoje solzne oči, globoko vdrete in polne sovinštva.

Hči pa se je obrnila k ljudem in je pokazala s prstom na čelo, da je starka blažna. Ljudje so prikimavali, star kmet se je oglasil:

— Starost, starost, saj vemo... Najboljše, da jo Bog k sebi vzame...

Starka se je začela potiti in težko dihati. Slovela je na komolcu, toda slabost ga ji je zvila;

padla je in je butila z glavo ob tla. Zaprla je oči in jih zopet odprla, prebodla s strupenim pogledom očitanja in sovraštva svojo hčer, potem jih je zatisknila.

— Tak' pojrite vendar domu! je ponavljala hči. Niti ona, niti nihče izmed okoli stoječih se ni spomnil, da bi jo vzdignil in jo odnesel domov, ali pa ji vsaj nekaj podložil, da ne bi ležala na golii travi.

Tedaj pa je pridrdal po cesti velik voz. Dva močna lepa konja sta napenjala vajeti, ki jih je držal veliki Peter, stoeč na vozu, močno nazaj pripognjen. Videc gručo ljudi je ustavil iz ravnosti in je skočil na tla. Z bicem v roki je pristopil k ljudem, ki so se spostljivo umaknili, ker je bil tako velik in močan fant.

— Kaj pa imate tukaj? je vprašal z mogočnim, nekoliko bahatim glasom.

— Mlinarica je ušla, ker ji je zmešalo... Pa noč domov... vsa slaba in onemogla je žel! so odgovorili nekateri.

— Kaj se mi mese, komu se mese? je zavpila starka in je poskušala vstati. Ampak zgrudila se je nazaj, težko sopeč in preklinjajoč. Nekateri so se nasmehnili...

— Nesite jo vendar v postelj, saj je vaša mati, ne? se je obrnil Peter k hčeri, zardrevajoč jeze in kipečega čustva.

— Taka mati!... Naša mati je v nebesih... Devica Marija... Z njo pa imam same sitnosti

in sramoto mi dela, opravlja me v svoji nostri!... je odvrnila hči in je hinavsko pogledala v nebo, ko je izgovorila besedo Marija...

— Kaj? je zagrimel Peter, da je šlo skozi ušesa. Kaj naša mati, Vaša mati, da je v nesih... Devica Marija?... Svojo pa pustite, da umira kakor mrtva na cesti? Tu...

In je zamahnil z bičem po hinavki, enkrat, dvakrat in še večkrat, da se je zvijala bolečin.

— Uh! Uh! je vpila. France, na Pomoč! je klicala svojega moža, ki je prežal izza ogla.

Blizu si ni upal in svoji zeni ni na pomoč pri- tekel. Zakaj Peter je bil velik in divji. Ko mu je ženska ušla, je udaril še po gledalcih. Mlajši so se razbežali, stari so ostali, mislec, da jim prizanese. Toda Peter je švignil tudi po njih in starci so nevoljno godniali, ker niso mogli teči. Ko je vse razprodil, je pokleknil z enim kolenom pred starko in jo je pogladil po čelu.

— Bič je za take rablje, bič... Ali vam je hudo? je vprašal s stresocim glasom.

Starka je poskušala vzdigniti roko, toda ni je več premaknila. Iz polodprtih, s solzami zaleditih oči je gledalo-nekaj veseloga, krog ustren se ji je pokazal oster usmev.

— He-he-he! se je smeiala, kakor da bi se lomil trhel les. Bič... he-he-he!

In potem je izdihnila. Peter ji je zatisknil oči. In se je pokrizał in si otrli oči... Nagel, velik in mocan je skočil na voz, udaril je divje po konjih in je izginil skozi vas.

Ko je hči opazila, da se je Peter odpeljal, in ko je videla, da je soseda mater prekrizala, je stekla čez cesto in vprašala:

— Ali so umrli?

In tudi njen mož, strahopetec, je prihitel.

— Ali je mrtva?

Soseda ni ničesar odgovorila. Klečala je pred mrljčem in je polglasno molila za njeno dušo.

